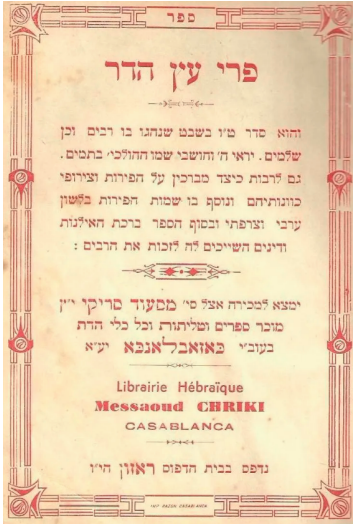

גלגולו של חג

עיינו בקטעי המקור ונסו להבין מהי המשמעות של ט"ו בשבט המיוצגת בכל אחד מהם.
נסו למספר את המקורות השונים לפי סדר כרונולוגי.

לאורך הדורות סימל ט"ו בשבט ערכים שונים הקשורים לאדמה ולטבע:
מימי המשנה ועד לימי הציונות - נקבע שיום זה יהיה היום ממנו יחלו לספור את שנותיו של העץ. במשך שנים ארוכות לא היה ט"ו בשבט יום של חג של ממש, אלא יום עם סמליות מעטה של פריחה ונטיעה. בעקבות התפשטות מנהגי המקובלים מצפת החלו להתפשט מנהגים של סדרים מיוחדים שנועדו לספר ולהזכיר את שבחה של ארץ ישראל ופיריותה. בימי ראשית הציונות- הפך ט"ו לחג הנטיעות, שכן המתיישבים רצו להפריח את השממה. ובימינו - מציינים ביום זה את "יום איכות הסביבה".

לט"ו בשבט כפי שראינו נוצרו במהלך הדורות משמעויות רבות. איזו מהן היא המשמעותית ביותר עבורכם?
חשבו- באיזה משמעות ה"תם אתם רוצים להטעין את טו בשבט? כיצד ה"תם רוצים ש"יראה עוד 50 שנה?

במהלך השנים התפתחו דיונים שונים לגבי המשמעויות השונות של החג. נעסוק בדיון על השאלה האם ט"ו בשבט הוא חג המטיעות והאם אפשר להלביש עליו משמעות מחודשת נוספת?

ראשיתו של מנהג הנטיעות בט"ו בשבט ביוזמת הסופר, החוקר וההיסטוריון זאב יעבץ שיצא בתאריך זה בשנת 1892 עם לנטוע עם תלמידיו עצים בזכרון יעקב. בהתייחסו למהות מנהג הנטיעות אמר יעבץ את הדברים הבאים:

"יטיב הנוער דעת ויתחברו שורשי האדמה הקדושה לנשמתו".

כיצד אתם מבינים את הקשר בין דברי יעבץ לפעולת הנטיעה?
האם אתם מסכימים עם דבריו?

לפניכם קטע שכתב עזריה אלון, ממייסדי החברה להגנת הטבע והסביבה, על מנהג הנטיעות:

כל החג הזה אינו לפי רוחי.. לזה אתם קוראים חינוך לאהבת הטעך וליחס לטעך, כאשר שותלים יערות שלמים וזונחים אותם בו ביום? מאז עמדתי על דעתי וראיתי את גודל העצים הללו ואת רגש הזלזול שהם נוטעים בילדים – אני מתנגד לנטיעות בט"ו בשבט. אין זה תאריך מתאים לנטיעה כלל ועיקר. עצי יער ועצי שלכת צריכים להיות נטועים זמן רב לפני כן. הצעה אחרת- נצא לשדה או להר ונראה את הצמחים במקום גידולם ובהתעוררותם, במקום לשבור את ענפי השקד, להעמידם בצננות ולשיר "השקדייה פורחת" – נלך אל הטעך, נסתכל בו ונהנה ממנו בלי לשבור.

יעזריה אלון טוען מספר טענות כנגד מנהג הנטיעות. מהן?
 ימה בין כוונת מנהג הנטיעות כפי שהגדיר אותה זאב יעבץ לאופן שבו היא נתפשת על ידי עזריה אלון? כיצד ניתן להסביר את הפער בין שתי התפיסות הללו?
 עם איזו עמדה אתם מזדהים יותר?

הצעה אחרת למשמעות מחודשת לט"ו בשבט:

"את ט"ו בשבט אפשר להלביש במשמעות של חג הארץ – חג לכל יושביה: יהודים וערבים כאחד. שכן, מבין כל מועדי ישראל ניכר שט"ו בשבט הוא למעשה המועד שלבש ופשט צורות מצורות שונות לאורך השנים. .. יתרה מזאת, חזו השני השווה את רעיונותיו של ט"ו בשבט הוא היחס שבין האדם והאדמה: האדם והאילן בהיבט היהודי-ההלכתי, האדם והאדמה בהיבט היהודי-לאומי-גלותי, האדם והאדמה בהיבט היהודי-לאומי-ציוני, האדם והאדמה – בהיבט המערבי-אוניברסלי. ולצד כל המשמעויות האלו, חסרה משמעות נוספת חשובה ומרכזית מאוד, הנוגעת במעגל השייכות הארצי: מועד המבטא את היחס של יושבי הארץ כולה, אזרחי המדינה וגם אלו שאינם אזרחי המדינה – אל האדמה שעליה הם יושבים."

אליסף תל-אור: "ט"ו בשבט – חג סבע ארצישראלי – חג לכל יושביה; ציור נאיבי כרעיון חדש לחגיגת ט"ו בשבט"

ציור של רפי פרץ

המכנה המשותף היחידי הקיים בין כל יושבי הארץ – יהודים אזרחי המדינה החומכים ברעיון הציוני, יהודים אזרחי המדינה שמתנגדים לרעיון הציוני ואפילו למדינת ישראל עצמה, ערבים ישראלים וערבים פלסטינים, דרוזים, בדואים, צ'רקסים – המכנה המשותף לכל אלו הוא אדמת ארץ ישראל. לכל אחת מן הקבוצות האלו זיקה אחרת, בעלת רקע חברותי אחר או בעלת משמעות אחרת בהוויית חייה. אך לכולם זיקה ברורה לאדמת הארץ. והנה, נושא זה שבמציאות החיים היומיות מהווה את נקודת המחלוקת בין הקבוצות השונות, כיוון שכל אחת מן הקבוצות מבקשת לממש אותו באופן אחר, עשוי להיות באופן נאיבי ואידיאלי – לפחות יום אחד בשנה – לנקודת ההסכמה שבין החלקים השונים, ליום החג המשותף, של חגיגת הזיקה של האדם לאדמה שעליה הוא יושב."

מה דעתכם על הצעה זו?

במדינת ישראל אין יום חג משותף לכל האזרחים – בו כולם חוגגים יחד. מה מייצרת מציאות שכזו? מה ניתן לעשות בכדי לתקן אותה?
 האם ההצעה של אליסף דומה או שונה לרעיון שלכם למשמעות החג בעוד 50 שנה?

אסוף: כיצד אתם רוצים לעצב את חג ט"ו בשבט ואיזה משמעות תרצו שיהיו לו בצ'יבוריות הישראלית בעוד 50 שנה?